

การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ
ของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร
Management for Enhancing the Capacity of Vocational Skill Development in
the Sunday Buddhist Study Centers of Phichit Province

สุรีย์รัตน์ จันทรสอน¹ ภาสกร ดอกจันทร์² ยูวดี พวงรอด³
Sueerat Jantarason, Phasakorn Dokchan, Yuvadee Phongrod

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร 2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ฯ และ 3) เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ฯ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 262 รูป/คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-Test และ F-test รวมถึงการวิเคราะห์เนื้อหาแบบสอบถามปลายเปิด

ผลการวิจัยพบว่า

1. ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ฯ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.59$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพและโปร่งใส ($\bar{X} = 3.87$) สำหรับด้านปัญหา และอุปสรรค โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.01$) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของศูนย์ฯ ($\bar{X} = 4.04$)

2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ฯ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศ อายุ และระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่ตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ฯ พบว่า ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอ เพิ่มบุคลากรและค่าตอบแทนครู พัฒนาสื่อดิจิทัล จัดกิจกรรมตามวัย และความสนใจผู้เรียน พร้อมระบบนิเทศและประเมินผลที่ชัดเจน

Received: 2026-02-07 Revised: 2026-03-05 Accepted: 2026-03-08

¹ รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: sureerat132016@gmail.com

² อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: phat.mbu@gmail.com

³ อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม Faculty of Social Sciences and Local Development/ Pibulsongkram Rajabhat University. E-mail: aoryuvadee@gmail.com

คำสำคัญ (Keywords) : การบริหารจัดการ; การเสริมสร้างทักษะอาชีพ;
ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

Abstract

This research article aimed to: 1) examine the status, problems, and obstacles in the management of Sunday Buddhist Studies Centers in Phichit province; 2) compare personal factors with opinions regarding the status, problems, obstacles, and management success of the centers; and 3) propose management guidelines to enhance the centers' capabilities in vocational skill development. This quantitative study utilized questionnaires to collect data from a sample of 262 monks and laypeople. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, and F-test, alongside content analysis for open-ended responses.

The research findings revealed that

1. The overall status of the centers was at a high level ($\bar{X} = 3.59$), with the highest-rated item being efficient and transparent management and budget allocation ($\bar{X} = 3.87$). In contrast, problems and obstacles were perceived at a moderate level overall ($\bar{X} = 3.01$), with the most significant issue being insufficient budget support, which hindered the centers' operations and activities ($\bar{X} = 4.04$).

2. The comparison of personal factors revealed that administrative committee members and teachers of different genders, ages, and educational levels held significantly different overall opinions at the .05 level of statistical significance. However, differences in position did not result in a statistically significant difference in opinions.

3. To enhance the centers' capacity for vocational skill development, the study recommends ensuring adequate budget allocation, increasing personnel and teacher compensation, developing digital instructional media, and organizing activities tailored to learners' ages and interests. Furthermore, a clear and systematic supervision and evaluation process should be established.

Keywords: Management; Vocational Skill Enhancement; Sunday Buddhist Study Center

บทนำ (Introduction)

ซอฟต์พาวเวอร์ (Soft Power) เป็นที่แพร่หลายในต่างประเทศ ตั้งแต่ช่วงประมาณ ปี ค.ศ. 1980 โดยผู้ที่เริ่มต้นนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการโน้มน้าวผู้อื่นโดยปราศจากกำลังทหาร คือ ศาสตราจารย์ โจเซฟ เอส. เนย์ จูเนียร์ (Joseph S. Nye Jr.) นักวิชาการด้านนโยบายต่างประเทศของอเมริกาและความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ ปัจจุบันแนวคิดเกี่ยวกับ “ซอฟต์พาวเวอร์” ได้ถูกพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และแนวคิดนี้ถูกนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจ และสร้างภาพลักษณ์ของประเทศต่าง ๆ โดยกลยุทธ์

นั้นต้องผ่านการออกแบบให้เหมาะสมกับบริบท สอดคล้องกับคุณค่าอัตลักษณ์ และวิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนในประเทศนั้น ๆ ด้วย (พิชญานา ศิริรัตน์, 2567)

ประเทศไทยมีพื้นฐานที่โดดเด่นมี “ศักยภาพ” มากมายที่สามารถนำไปใช้สร้างพลังโน้มนำหรือซอฟต์แวร์ให้ผู้คนทั่วโลกอยากมี อยากได้ อยากเป็นแบบไทย ไม่ว่าจะศักยภาพจากทุนวัฒนธรรม สถานที่ท่องเที่ยวอันสวยงาม ศิลปะสมัยใหม่ กีฬามวยไทย เกมไทย แฟชั่นไทย รวมถึงอาหารไทยที่มีชื่อเสียงในระดับโลก ๆ ซึ่งศักยภาพเหล่านี้แฝงอยู่ใน “ฝีมือ” ของคนไทยทุกคน ดังนั้น เมื่อรัฐบาลเห็นโอกาสที่ “สร้างรายได้ สร้างเศรษฐกิจใหม่ เพื่อไทยทุกคน” จึงเสนอนโยบายซอฟต์แวร์ (Soft Power) ซึ่งเป็นนโยบายที่รัฐบาลต้องการยกระดับพัฒนาความรู้ ความสามารถ และความคิดสร้างสรรค์คนไทย ให้เกิดมูลค่าและสร้างรายได้ มีเป้าหมายพัฒนาเศรษฐกิจประเทศให้พ้นจากกับดักรายได้ปานกลาง และทำให้ประชาชนหลุดพ้นความยากจน นำไปสู่การออกแบบนโยบายพัฒนาซอฟต์แวร์ทั้งระบบให้สอดคล้องเชื่อมโยงกันใน 3 ส่วน คือ “สร้างคน สร้างงาน สร้างตลาด” ผ่านระบบแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้คนไทยทุกคน สามารถเข้าถึงการฝึกอบรม เพื่อยกระดับทักษะเดิม (Re-skill) เพิ่มเติมทักษะใหม่ (Up-skill) ผ่านโครงการ “หนึ่งครอบครัว หนึ่งซอฟต์แวร์” หรือ One Family One Soft Power (OFOS) เกิดการสร้างแรงงานทักษะสูงด้านซอฟต์แวร์ กว่า 20 ล้านคน (สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี, 2566)

กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม เล็งเห็นถึงความสำคัญของพลังบวร (บ้าน วัด โรงเรียน/ราชการ) ซึ่งเป็นสถาบันที่อยู่คู่สังคมไทยมายาวนานและเป็นทุนมรดกทางสังคมที่มีบทบาทมากในชุมชน จึงได้จัดทำโครงการอุดหนุนศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ขึ้น โดยให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในชุมชนของตน ซึ่งอาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมทำให้ทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ที่เป็นศูนย์แห่งการเรียนรู้ร่วมกัน (Learning Society) เป็นแหล่งศึกษาเรียนรู้คุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์เป็นศูนย์กลางของชุมชน นำนวัตกรรม สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาประยุกต์ใช้กับการเรียนการสอนวิชาธรรมศึกษาสำหรับเด็ก และเยาวชน การส่งเสริมการจัดกิจกรรมที่ กระตุ้นความสนใจของผู้เรียน อาชีพในชุมชน ส่งเสริม 1 ครอบครัว 1 ทักษะ Soft Power (1 OFOS) เสริมสร้างสมรรถนะการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในการจัดกิจกรรม ร่วมกับเครือข่าย หน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้มีคุณภาพ และประสิทธิภาพ เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองกับบริบททางสังคมวัฒนธรรมและสถานการณ์ในปัจจุบัน (กรมการศาสนา, 2562: 15-21)

จะเห็นได้ว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญทั้งด้านการปลูกฝังคุณธรรม และจริยธรรม ควบคู่กับการเป็นศูนย์พัฒนาอาชีพของชุมชน โดยนำทุนทางวัฒนธรรมในท้องถิ่นมาพัฒนาและต่อยอดเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีอัตลักษณ์เฉพาะ สอดคล้องกับวิถีวัฒนธรรมและภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ อันนำไปสู่การสร้างงาน สร้างรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนอย่างทั่วถึง ช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน รวมถึงส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนให้เข้มแข็งและยั่งยืน อย่างไรก็ตาม ภายใต้บริบทของการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยีในปัจจุบัน บทบาทของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จำเป็นต้องได้รับการพัฒนาและขยายขอบเขตให้ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมทักษะชีวิตและทักษะอาชีพ เพื่อเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชน และสร้างโอกาสในการประกอบอาชีพอย่างยั่งยืน จึงมีความจำเป็นต้องร่วมกันพัฒนา ส่งเสริม และสนับสนุนให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีความพร้อมและศักยภาพในการเป็นแหล่งเรียนรู้แบบองค์รวม

ทั้งในด้านคุณธรรม จริยธรรม และการเสริมสร้างทักษะอาชีพ โดยสามารถดำเนินการผ่านแนวทางสำคัญ เช่น การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลายทั้งรูปแบบดั้งเดิมและสื่อเทคโนโลยี การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะชีวิต ทักษะอาชีพ และทักษะความคิดสร้างสรรค์ให้กับผู้เรียน ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จึงไม่เพียงแต่ทำหน้าที่เป็นศูนย์การเรียนรู้ด้านศาสนาเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาให้เป็น “ศูนย์เรียนรู้ชุมชนเพื่อคุณภาพชีวิต” ที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนสังคมคุณธรรม และเศรษฐกิจฐานรากอย่างยั่งยืน (กรมการศาสนา, 2562: 11-13)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร เนื่องจากตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ มีส่วนสำคัญในการส่งเสริมทักษะอาชีพให้แก่เด็ก เยาวชน และประชาชนในชุมชน อันนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของทรัพยากรมนุษย์อย่างรอบด้าน สามารถนำทักษะอาชีพที่ได้รับไปประยุกต์ใช้และต่อยอดในการสร้างรายได้ เกิดการสร้างคุณค่าและมูลค่าเพิ่มจากทุนทางวัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่น และนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

สมมติฐานการวิจัย (Research Hypothesis)

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันมีความเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

1. ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร ครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ โดยผู้วิจัยได้แบ่งขอบเขตงานวิจัยออกเป็น 5 ขอบเขต ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมในประเด็นสำคัญ ดังนี้

1.1.1 การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ โดยมุ่งเน้นการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

1.1.2 ชี้ดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ เพื่อทราบถึงความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร

1.1.3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร ประกอบด้วย 1) ด้านงบประมาณ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ 4) ด้านผู้เรียน 5) การบริหารจัดการองค์กรแบบผสมวิธี และ 6) การนิเทศและประเมินผล

1.2 ขอบเขตด้านประชากร และกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 47 ศูนย์ โดยแบ่งเป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ศูนย์ละ 10 รูป/คน รวมจำนวน 470 รูป/คน ครูผู้สอน จำนวน 286 รูป/คน ผู้เรียน รวมทั้งสิ้น 756 รูป/คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร และครูผู้สอน รวมจำนวน 262 รูป/คน โดยได้มาจากการคำนวณหาขนาดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้สูตร/ตารางของ Taro Yamane (อ้างถึงใน จุติเดช สืบตระกูล, 2560: 19) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 หรือระดับค่าความเชื่อมั่น 95% และค่าความคาดเคลื่อน 0.05

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่

ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร จำนวน 47 ศูนย์

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

ตั้งแต่เดือนกันยายน 2568 ถึง เดือนธันวาคม 2568

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่ง

ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จำนวน 3 ด้าน

1) ด้านสภาพปัจจุบันในการบริหารจัดการในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

2) ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

3) ด้านความสำเร็จและขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการจัดทำแบบสอบถาม ซึ่งจำแนกออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลหรือข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตอนที่ 3 เป็นคำถามของแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสอบถามเกี่ยวกับความสำเร็จและการเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

ตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับข้อเสนอแนะเพิ่มเติมของแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยเสนอคำร้องขอหนังสือจากคณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการศึกษาต่อศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในพื้นที่จังหวัดพิจิตร โดยเก็บข้อมูลกับคณะกรรมการบริหารศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และครูผู้สอนของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ รวมทั้งสิ้นจำนวน 262 รูป/คน พร้อมชี้แจงให้ทราบถึงวัตถุประสงค์ของการศึกษาและแจกแบบสอบถามโดยวิธีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วจึงนำมาทำการประมวลผลวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์ข้อมูลส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ในรูปแบบแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ (Percentage) หาค่าเฉลี่ย (Mean: $\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

4.2 การวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน สำหรับทดสอบสมมติฐาน เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยใช้สถิติทดสอบ T-test และ F-test

4.3 การวิเคราะห์เนื้อหา วิเคราะห์ข้อเสนอแนะจากผู้ตอบแบบสอบถามปลายเปิด โดยจัดหมวดหมู่ข้อเสนอแนะ ตีความหมาย และสร้างข้อสรุป

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์โดยภาพรวม

ลำดับ	การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1	ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.59	0.75	มาก
	ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.01	0.56	ปานกลาง
2	พระพุทธศาสนาวันอาทิตย์			
	รวม	3.30	0.43	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ระดับการปฏิบัติ และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.30 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.59 รองลงมา คือ ด้านปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.01

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตารางที่ 2 ผลสรุปการเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม	ค่า t	ค่า F	Sig.	ผลการศึกษายอมรับ	ปฏิเสธ
เพศ	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	3.310	-	0.002*	✓	-
อายุ	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-	9.507	< 0.001*	✓	-
ระดับการศึกษา	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-	15.624	< 0.001*	✓	-
ตำแหน่ง	สภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์	-1.225	-	0.222	-	✓

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

2. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

3. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐาน

4. คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐาน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร จากการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

1. ด้านงบประมาณ ควรที่จะต้องมีการจัดสรรงบประมาณสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดให้เพียงพอ สำหรับการจัดการเรียนการสอนและการจัดกิจกรรมเพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพ ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานเกิดความต่อเนื่องและเป็นระบบ

2. ด้านบุคลากร ควรที่จะต้องมีระบบการบริหารทรัพยากรบุคคล โดยมีนโยบายเชิงรุกในการเพิ่มจำนวนบุคลากรทางการศึกษาให้เพียงพอกับผู้เรียน และมุ่งเน้นการสรรหาบุคลากรที่มีความรู้ ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพโดยเฉพาะ พิจารณาจัดสรรค่าตอบแทนให้ครูผู้สอนลักษณะเป็นแบบรายเดือน เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานระยะยาว ตลอดจนจัดให้มีการพัฒนาศักยภาพครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง เช่น จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการเพื่อเสริมสร้างทักษะและองค์ความรู้อย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เท้าทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและตลาดแรงงาน

3. ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ ควรที่จะต้องจัดหาและพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในรูปแบบดิจิทัล เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์จริง และช่วยให้ผู้เรียนเข้าถึงแหล่งข้อมูลอาชีพได้ทั่วถึง รวมถึงการปรับปรุงสถานที่จากห้องเรียนแบบบรรยายให้เป็นห้องปฏิบัติการอาชีพที่สอดคล้องกับบริบทท้องถิ่น เช่น ศูนย์ฝึกงานฝีมือ หรืองานเกษตรแปรรูป

4. ด้านผู้เรียน ควรที่จะต้องจัดกลุ่มผู้เรียนและกิจกรรมเสริมสร้างทักษะอาชีพให้สอดคล้องตามความสนใจและขีดความสามารถของแต่ละช่วงวัย รวมถึงการส่งเสริมสมรรถนะที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดความสุขทุกทั้ง ความรู้ (Knowledge) ในอาชีพ ทักษะ (Skill) ในการปฏิบัติ และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Attribute/Value) เช่น ความอดทน ความซื่อสัตย์ และจริยธรรมในการทำงาน รวมถึงการนำบุคลากรที่มีประสบการณ์หรือปราชญ์ชาวบ้านมาเป็นพี่เลี้ยงสอนทักษะอาชีพโดยตรงแก่ผู้เรียน เพื่อลดช่องว่างระหว่างวัยและสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง และนำค่านิยมวัฒนธรรมท้องถิ่นพิจิตรมาเป็นส่วนหนึ่งของกิจกรรม เพื่อให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของอาชีพที่เชื่อมโยงกับอัตลักษณ์ชุมชน

5. การบริหารจัดการองค์กรแบบผสมผสานวิธี ควรที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกับการจัดโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชน และหน่วยงานทั้งภาครัฐ ภาคเอกชนที่เกี่ยวข้องเพื่อสนับสนุนทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนและจัดกิจกรรม

6. การนิเทศและประเมินผล ควรที่จะต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม เพื่อนำผลมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของเด็กเยาวชน และประชาชนในพื้นที่

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบัน ปัญหา และอุปสรรคในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง สามารถอภิปรายผลตามองค์ประกอบ 3 ด้าน ดังนี้

1. ด้านสภาพปัจจุบันของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ การบริหารจัดการและการจัดสรรงบประมาณของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์มีประสิทธิภาพและโปร่งใส ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรมีการกำกับดูแล ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ นำไปสู่การพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ให้มีประสิทธิภาพสามารถเอื้ออำนวยประโยชน์ให้แก่ชุมชน และมีมาตรฐานเป็นที่ยอมรับของสังคม ส่งผลให้เกิดความเชื่อมั่นในการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารของ กรมการศาสนา (2562: 15, 31, 64) รวมถึงมีการดำเนินงานที่เป็นระบบตามหลักการบริหารจัดการ และสอดคล้องกับแนวคิดของ จูติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่กล่าวว่า การนำปัจจัยทางการบริหารที่สำคัญอันได้แก่ บุคลากร งบประมาณ และวัสดุอุปกรณ์ มาใช้ผ่านกระบวนการวางแผน การจัดองค์การอย่างเหมาะสม การเป็นผู้นำ และการควบคุมทำให้การทำงานบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพมีการติดตามประเมินผล และปรับปรุงสู่การพัฒนา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทนา สิทธิพันธ์ (2565: 132-134) ที่พบว่าศูนย์ได้บริหารจัดการศึกษาจนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย การบริหารจัดการนโยบายและกฎระเบียบมีความชัดเจน ภาครัฐและเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุน และการกำกับติดตามคุณภาพการจัดการศึกษามีมาตรฐาน ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ ครุมีคุณสมบัติที่เหมาะสม การกำหนดมาตรฐานศูนย์มีประสิทธิภาพ การวัดประเมินผลสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน การนิเทศกำกับติดตามการเรียนการสอนเน้นการมีส่วนร่วม และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ (2565: 76-77) ที่พบว่า สภาพการดำเนินการโครงการพัฒนาทักษะสัมมาอาชีวะ ของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา-เชียงราย ด้านการวางแผน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านการติดตามประเมินผล และด้านการปรับปรุงและพัฒนา

2. ด้านปัญหา และอุปสรรค ในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ งบประมาณที่ได้รับสนับสนุนไม่เพียงพอเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินงานและการจัดกิจกรรมของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า งบประมาณเป็นปัจจัยหลักสำคัญสำหรับการดำเนินงานต่าง ๆ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จูติเดช สืบตระกูล (2560: 12) ที่กล่าวว่า การบริหารงานหากขาดงบประมาณ หน่วยงานก็ยากที่จะบรรลุเป้าหมาย หากหน่วยงานขาดวัสดุอุปกรณ์หรือทรัพยากรในการบริหารแล้วก็จะย่อมจะเป็นอุปสรรค หรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และสอดคล้องกับแนวคิดและผลการวิจัยของ พระครูชลธารโสภิต (2565: 13 และ 152-153) โดยระบุว่า การบริหารจัดการคือการใช้ศาสตร์และศิลป์มาเป็นกระบวนการให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพโดยอาศัยปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ เงิน วัสดุสิ่งของ และวิธีปฏิบัติงานเป็นอุปกรณ์ในการดำเนินงาน ซึ่งผลการวิจัยพบว่าสภาพปัญหาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านพื้นที่การเรียนรู้

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านเพศ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากว่า บทบาทและความรับผิดชอบที่แตกต่างกันซึ่งส่วนใหญ่เป็นพระภิกษุที่เป็นคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนซึ่งมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับการวางแผนและการบริหารจัดการ รวมถึงการตัดสินใจภายในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ มากกว่าเพศหญิง แต่คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความเห็นต่อความสำเร็จและการเพิ่มความสามรถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ไม่แตกต่างกัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าแม้เพศชายและเพศหญิงอาจมีมุมมองต่อกระบวนการทำงานหรืออุปสรรคที่เผชิญแตกต่างกันตามลักษณะการปฏิบัติงาน แต่ทั้งสองเพศต่างมีเป้าหมายและความพึงพอใจต่อผลสำเร็จในการสร้างทักษะอาชีพให้ผู้เรียนในทิศทางเดียวกัน สรุปได้ว่า ไม่ว่าจะเพศใดต่างเล็งเห็นถึงความสำเร็จของการดำเนินงานในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol (1949 อ้างถึงใน มนต์ทิภา วงศทวีวัฒน์, 2552: 11-12) เกี่ยวกับความสามัคคีที่เน้นความร่วมมือร่วมใจของทีมงานโดยไม่แบ่งแยกเพื่อให้บรรลุเป้าหมายองค์กร และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูชลธารโสภิต (2565: 13) ที่ระบุว่าการบริหารต้องอาศัยความร่วมมือของบุคลากรทุกระดับเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

2. ด้านอายุ พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยเฉพาะกลุ่มคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีอายุ 51-60 ปี ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า จากประสบการณ์ในการทำงานที่ยาวนาน ส่งผลให้เกิดความเชี่ยวชาญ ความเข้าใจบริบทและความสำเร็จเชิงคุณภาพของศูนย์ฯ รวมถึงมีความผูกพันกับองค์กรอย่างลึกซึ้ง ทำให้มองเห็นภาพรวมความสำเร็จและคุณค่าของงานได้ชัดเจนกว่ากลุ่มวัยเริ่มปฏิบัติงาน หรือบุคลากรรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางอาชีพของ Super (1957 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ขาวเขียว, 2564: 15-17) ที่ระบุว่า บุคคลในขั้นชีวิตมั่นคงเป็นวัยที่ให้ความสำคัญกับความก้าวหน้าและการรักษามาตรฐานการทำงาน รวมถึงมีความผูกพัน เห็นความสำคัญ และรับรู้ถึงความสำเร็จในงานหรือความสำเร็จขององค์กรได้มากกว่าช่วงวัยอื่น

3. ด้านระดับการศึกษา พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้าน โดยกลุ่มที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความเห็นต่อปัญหาและอุปสรรคแตกต่างจากกลุ่มอื่น ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า กลุ่มที่มีการศึกษาสูงมักมีความคาดหวังต่อระบบการบริหารจัดการที่เป็นมืออาชีพและการใช้สื่อเทคโนโลยีที่ทันสมัยมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Michael Zwell (2000 อ้างถึงใน อัญชุลีภรณ์ คำภีระ, 2564: 38-39) ที่เกี่ยวกับสมรรถนะที่กล่าวว่า การศึกษาและการสั่งสมความรู้ช่วยยกระดับกระบวนการคิดวิเคราะห์และการประเมินผล รวมถึงผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีทักษะการคิดเชิงวิเคราะห์ และการมองภาพองค์รวม ทำให้มีความคาดหวังต่อระบบการบริหารจัดการที่ซับซ้อนและเป็นระบบมากขึ้น

4. ด้านตำแหน่ง พบว่า คณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอนที่มีตำแหน่งแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และความสำเร็จในการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตรในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การรับรู้นโยบายและการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในจังหวัดพิจิตร มีการสื่อสารวิสัยทัศน์และเป้าหมายจากผู้บริหารลงสู่ผู้ปฏิบัติอย่างทั่วถึง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานของ กรมการศาสนา (2562: 20) ที่เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมของพลังบวร (บ้าน-วัด-โรงเรียน) ทำให้บุคลากรทุกฝ่ายรู้สึกถึงความเป็นเจ้าของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ร่วมกัน ไม่ว่าจะดำรงตำแหน่งใด

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทของพื้นที่จังหวัดพิจิตร จากการเปิดโอกาสให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ด้านงบประมาณ พบว่า งบประมาณที่ได้รับจัดสรรในแต่ละปีมีจำนวนจำกัด ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า งบประมาณต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หากงบประมาณไม่เพียงพอกระทบต่อการดำเนินงาน ส่งผลให้การจัดกิจกรรมส่งเสริมทักษะอาชีพทำได้ไม่เต็มศักยภาพ รวมถึงไม่มีค่าตอบแทนสำหรับครูผู้สอน ทำให้ขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงานระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วิตโรโค, 2566: 31) ที่ชี้ให้เห็นว่า การบริหารงบประมาณต้องใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า หากงบประมาณไม่เพียงพอกระทบต่อการดำเนินงานโดยรวม และสอดคล้องกับแนวคิดของ จูดีเดช สิบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่า เงินเป็นปัจจัยที่จำเป็นสำหรับการบริหารงาน หากหน่วยงานขาดงบประมาณการบริหารงานย่อมยากที่จะบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระใบฎีกาภูเดชา อธิปถุญ (2568: 79-80) ที่ระบุว่า คณะกรรมการบริหารมีหน้าที่ในการให้คำปรึกษาแนะนำ และควบคุมดูแลการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ในด้านงบประมาณ

2. ด้านบุคลากร พบว่า มีความขาดแคลนบุคลากรที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะด้าน ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า ครูผู้สอนมีจำนวนไม่เพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick, (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วิตโรโค, 2566: 31) ด้านการบริหารบุคคล ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่การจัดหาบุคลากร การพัฒนาบุคลากร และการบำรุงขวัญ ปัญหาการไม่มีค่าตอบแทนครูผู้สอน ถือเป็นอุปสรรคต่อการสร้างขวัญและกำลังใจ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จูดีเดช สิบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านคนเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดของการบริหารงาน โดยผลงานที่มีคุณภาพจะเกิดขึ้นได้ต้องประกอบด้วยบุคคลที่มีคุณภาพ และมีความรับผิดชอบ ดังนั้น การเสริมสร้างขีดความสามารถด้านอาชีพจึงยังเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากปัจจัยด้าน "คน" ยังไม่ได้รับการสนับสนุนที่เหมาะสม

3. ด้านสื่อ อุปกรณ์ และสถานที่ พบว่า วัสดุอุปกรณ์ในการฝึกทักษะอาชีพ (เช่น คอมพิวเตอร์ หรือ เครื่องมือเฉพาะทาง) มีไม่เพียงพอหรือล้าสมัย รวมถึงสถานที่เรียนบางแห่งไม่เอื้ออำนวยต่อการฝึกปฏิบัติจริง ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบัน ซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือด้านสื่อที่จะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพ จัดเป็นปัญหาในการบริหาร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ จูดีเดช สิบตระกูล (2560: 12) ที่ระบุว่า หากขาดวัสดุอุปกรณ์จะเป็นอุปสรรคสำคัญหรือก่อให้เกิดปัญหาในการบริหารงาน และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ชีวมพร ศักย์กัญญกรณ์ (2565) ที่ระบุว่า หากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ไม่มีการปรับปรุงระบบข้อมูลสารสนเทศให้เป็นปัจจุบันซึ่งถือได้ว่าเป็นเครื่องมือด้าน

สื่อที่จะช่วยส่งเสริมทักษะอาชีพ จัดเป็นปัญหาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ที่สร้างขึ้น และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ กิตติ สุทธิจิระพันธ์ (2565: 99) ที่พบว่า ปัญหาด้านบุคลากร วัสดุ อุปกรณ์การจัดการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการพัฒนายู่ในระดับน้อยที่สุด

4. ด้านผู้เรียน พบว่า นักเรียนมีจำนวนน้อยลง และมีความหลากหลายของระดับชั้นในกลุ่มเดียวกัน ทำให้ยากต่อการจัดการเรียนการสอนทักษะอาชีพให้เหมาะสมกับช่วงวัย ทั้งนี้ อาจจะเป็นเนื่องจากว่า การสอนคละชั้นลดประสิทธิภาพในการพัฒนาทักษะอาชีพของผู้เรียน ซึ่งขัดแย้งกับแนวคิดและหลักการของ Ginzberg's Theory อ้างถึงใน สุมัทนา หาญสุริย์ (2565: 21-23) ที่ระบุว่า การส่งเสริมอาชีพต้องสอดคล้องกับพัฒนาการตามช่วงวัย ดังนั้น การสอนคละชั้นจึงลดประสิทธิภาพในการพัฒนาสมรรถนะตามวัย (Super, 1957 อ้างถึงใน เสาวลักษณ์ ชาวเขียว, 2564: 15-17) ที่ได้เสนอไว้ในเรื่องช่วงของชีวิต (Life Stage) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุมัทนา หาญสุริย์ (2565: 115-119) ที่พบว่า ทักษะอาชีพของนักเรียนประถมศึกษาอยู่ในระดับปานกลางและต้องการเนื้อหาที่บูรณาการกับท้องถิ่นและเหมาะสมกับศักยภาพ

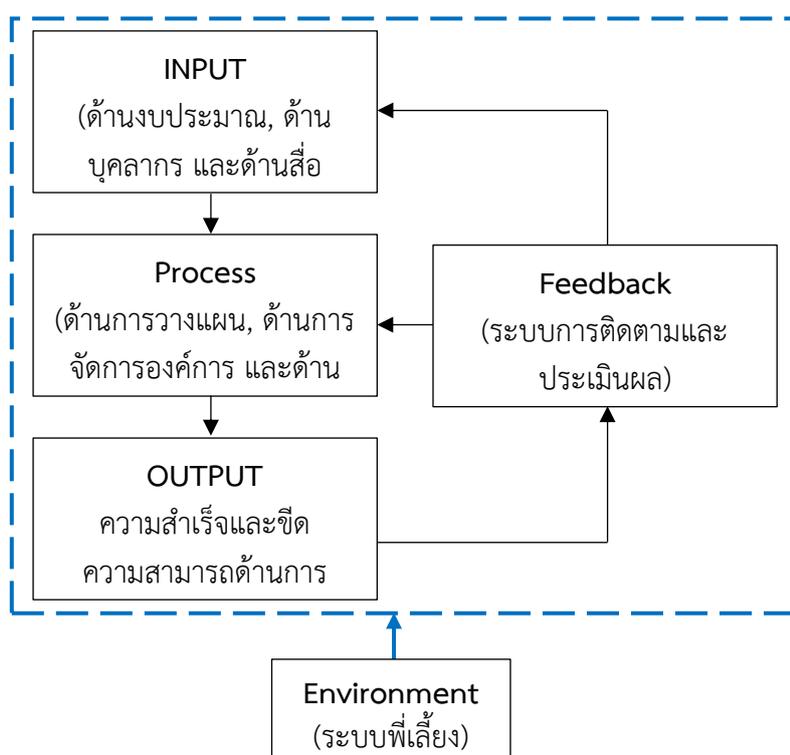
5. การบริหารจัดการองค์กรแบบผสมวิธี พบว่า ควรที่จะต้องมีการวางแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนร่วมกัน ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะว่า การจัดโครงสร้างการบริหารที่ยืดหยุ่น สามารถที่จะสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับชุมชนและหน่วยงานภายนอกได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Fayol (1949 อ้างถึงใน ชลิตา ทิพย์มงคล, 2562: 11) ที่ระบุว่า การจัดการองค์กรเป็นการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนบุคลากรให้ครอบคลุมการทำงานในทุกกระบวนการ เพื่อจัดลำดับการบริหารสั่งการ แบ่งหน้าที่ชัดเจน เพื่อเชื่อมโยงหน่วยงานต่าง ๆ มุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ จักเป็นไปเพื่อประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วิตรโโค, 2566: 31) ที่เน้นการกำหนดโครงสร้างอำนาจหน้าที่และการประสานความร่วมมือระหว่างฝ่ายต่าง ๆ เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ จันทนา สิทธิพันธ์ (2565: 132-134) ที่พบว่า ศูนย์ได้บริหารจัดการศึกษาจนประสบความสำเร็จ ประกอบด้วย บริบทชุมชนเอื้อต่อการบริหารจัดการนโยบายและกฎระเบียบมีความชัดเจนภาครัฐ และเครือข่ายส่งเสริมและสนับสนุน โครงสร้างการบริหารองค์กรมีความชัดเจน ภาวะผู้นำของผู้บริหารมีความเข้มแข็ง คณะกรรมการมีวิสัยทัศน์ และข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการศูนย์ ได้แก่ ควรพัฒนาโครงสร้างบริหารให้มีความยืดหยุ่นยิ่งขึ้น ควรเสริมสร้างความสัมพันธ์กับเครือข่ายของศูนย์อย่างทั่วถึง

6. การนิเทศและประเมินผล พบว่า ควรที่จะต้องมีระบบการติดตามและประเมินผลที่เป็นรูปธรรม ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะว่า การนำผลการจัดการเรียนการสอนมาปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้ตอบโจทย์ความต้องการของตลาดแรงงานและความสนใจของเด็ก เยาวชน และประชาชนในพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พระครูสุตตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ (2565: 15) ที่ระบุว่า ขั้นตอนการตรวจสอบ (Check) เป็นการติดตามตรวจสอบการทำงานทุกขั้นตอนเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้ และขั้นปรับปรุง (Act) เป็นการนำผลจากการตรวจสอบนำไปปรับปรุงโดยการร่วมมือของทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะสัมมาอาชีพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Gulick Luther and L. Urwick (1997 อ้างถึงใน พระมหามานพ วิตรโโค, 2566: 31) ที่ระบุว่า การรายงานคือการแจ้งผลการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ในการปรับปรุงงานและขอความร่วมมือจากฝ่ายต่าง ๆ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ พระมหามานพ วิตรโโค (2566: 140) ที่พัฒนารูปแบบการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา โดยเน้นการประเมินผลและตรวจสอบผลการนิเทศอย่างเป็นระบบ และยังสอดคล้อง

กับผลการวิจัยของ พระครูสุตฺตฺวฑฺฒิการ (พิพิธวฑฺฒิการ) ศรีธนะ (2565: 79) ที่ระบุว่า การติดตามประเมินผลเป็นกลไกสำคัญที่จะกระตุ้นให้เกิดการพัฒนาเพราะจะทำให้ได้ข้อมูลย้อนกลับเพื่อนำมาปรับปรุงการดำเนินงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพของ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จังหวัดพิจิตร ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ความรู้และจัดทำเป็นโมเดลการบริหารจัดการเชิงระบบ เรียกว่า “PHICHIT Model” ซึ่งเป็นกลไกสำคัญในการยกระดับประสิทธิภาพการดำเนินงานของศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ และเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ โดยมีรายละเอียดดังภาพที่ 1

ภาพ 1 โมเดลการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มขีดความสามารถด้านการเสริมสร้างทักษะอาชีพ (PHICHIT Model)
(สุรียรัตน์ จันทรสอน, ผู้วิจัย, 2 มกราคม 2569)

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องที่จะต้องกำหนดนโยบายการสร้างมาตรฐานการบริหารจัดการเชิงธรรมาภิบาล โดยจัดทำคู่มือมาตรฐานการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและสอดคล้องกับระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2562 รวมถึงหลักการบริหารจัดการสากล เพื่อรักษาจุดแข็งด้านความโปร่งใสและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการด้านงบประมาณ ซึ่งจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการสนับสนุนจากชุมชนได้อย่างยั่งยืน

1.2 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน เช่น สำนักงานพัฒนาฝีมือแรงงาน หรือสถาบันการอาชีวศึกษาในพื้นที่ เพื่อ

ร่วมกันขับเคลื่อนการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอนผ่านการบูรณาการองค์ความรู้สมัยใหม่และนวัตกรรม พร้อมทั้งสนับสนุนวิทยากรผู้เชี่ยวชาญมาถ่ายทอดทักษะที่สอดคล้องกับบริบททางเศรษฐกิจและความต้องการของตลาดแรงงาน เช่น การเกษตรอัจฉริยะ การแปรรูปผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น

1.3 ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ควรที่จะต้องที่จะต้องกำหนดนโยบายการติดตามและประเมินผลโดยปฏิรูปกระบวนการนิเทศและติดตามผลจากเดิมที่เน้นเพียงการตรวจสอบความถูกต้องของเอกสาร ไปสู่กระบวนการประเมินเพื่อการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ โดยนำวงจรคุณภาพ PDCA มาปรับใช้เป็นแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์สามารถรับทราบสถานะการดำเนินงาน วิเคราะห์ปัญหา และปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการได้ทันทีที่เผชิญกับปัญหา อุปสรรค

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 นักวิจัย ควรที่จะต้องที่จะต้องมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) หรือการสนทนากลุ่ม (Focus Group) กับผู้บริหาร ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จโดดเด่น เพื่อเจาะลึกถึงกลยุทธ์การแก้ปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรที่เป็นรูปธรรม

2.2 การวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นมุมมองของคณะกรรมการบริหารศูนย์ฯ และครูผู้สอน ในอนาคตควรที่จะต้องมีการศึกษาความคิดเห็นและความพึงพอใจของ "นักเรียนและผู้ปกครอง" ต่อหลักสูตรทักษะอาชีพที่ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์จัดขึ้น เพื่อให้ทราบถึงความต้องการที่แท้จริงของชุมชน

2.3 นักวิจัย ควรที่จะต้องที่จะต้องทำการศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ ระหว่างจังหวัดที่มีบริบททางวัฒนธรรมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน เพื่อหาปัจจัยความสำเร็จที่สามารถนำไปปรับใช้ในระดับประเทศได้กว้างขวางขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

- กิตติ สุทธิจิระพันธ์. (2565). การพัฒนาทักษะอาชีพด้านธุรกิจออนไลน์ของนักเรียนบนพื้นที่สูงในจังหวัดเชียงราย. วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชายุทธศาสตร์การพัฒนากุมิภาค. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- กรมการศาสนา กระทรวงวัฒนธรรม. (2562). ระเบียบกรมการศาสนาว่าด้วยศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ พ.ศ. 2562. กรุงเทพฯ: บริษัท ร้าไทยเพลส จำกัด.
- จันทนา สิทธิพันธ์. (2565). การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ที่ประสบความสำเร็จ: กรณีศึกษาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์วัดมงคลวราราม อำเภอกลาง จังหวัดภูเก็ต. วิทยานิพนธ์ ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาศึกษาศาสตร์. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- จตุตเดช สืบตระกูล. (2560). ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตหัตถกรรมไม้แกะสลักในอำเภอหางดง จังหวัดเชียงใหม่. การค้นคว้าอิสระปริญญา บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารธุรกิจ. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.
- ชลิตา ทิพย์มงคล. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการบริหารจัดการองค์กร กรณีศึกษา บริษัท ซุปเปอร์ วอเตอร์ จำกัด. การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

- ทิฆัมพร ศักย์กฤษณ์. (2565). การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะอาชีพของผู้เรียนในโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 38 จังหวัดสุโขทัย. วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.
- พระครูชลธารโสภิต. (2565). การบริหารจัดการศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ จังหวัดปราจีนบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการพัฒนาสังคม. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระครูสุตวุฒิการ (พิพิธวุฒิการ) ศรีธนะ. (2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารโครงการพัฒนาทักษะสัมมาอาชีพของกลุ่มโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา จังหวัดพะเยา-เชียงราย. การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยพะเยา.
- พระมหามานพ วิตโรโค. (2566). การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการศึกษาด้านการนิเทศเพื่อยกผลสัมฤทธิ์ทางการสอบธรรมสนามหลวงในศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ วัดบ้านขุน จังหวัดเชียงใหม่. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระใบฎีกา ภูเดชา อธิปญโญ. (2568). ศึกษาการพัฒนาศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาวันอาทิตย์ของคณะสงฆ์อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนา. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พิชญาภา ศิริรัตน์. (2567). Soft Power กลยุทธ์ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ประเทศไทยจาก Emotional Value. [Online]. แหล่งที่มา: <https://www.nia.or.th/Soft-Power-Emotional-Value> สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2568.
- มนตทิภา วงศทวีวัฒน์. (2552). การบริหารจัดการตามแนวทฤษฎี J ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของพนักงาน บริษัท ไทย โทเร ซินเทติกส์ จำกัด. สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สุ่มทนา หาญสุรีย์. (2565). การพัฒนาโปรแกรมการเสริมสร้างทักษะอาชีพที่บูรณาการท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร สำหรับนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษา. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาวัตกรรมการจัดการเรียนรู้ประถมศึกษา. มหาวิทยาลัยนครพนม.
- สุรพงษ์ สืบวงศ์ลี. (2566). ซอฟต์ พาวเวอร์ (Soft Power) คืออะไร. [Online]. แหล่งที่มา: <https://thacca.go.th/about/> สืบค้นเมื่อ 2 มกราคม 2568.
- เสาวลักษณ์ ขาวเขียว. (2564). แนวทางการส่งเสริมทักษะอาชีพตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาสิชล 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครศรีธรรมราช เขต 4. วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- อัญชุลีภรณ์ คำภีระ. (2564). สมรรถนะของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1. วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

